

SOĞAN YETİŞTİRİCİLİĞİ

GİRİŞ:

Soğan insan beslenmesinde özel yeri olan bir sebzedir. Taze veya kuru olarak tüketildiği gibi son yıllarda kurutma sanayisinde işlenerek bazı yiyeceklerin hazırlanmasında da yaygın olarak kullanılmaktadır.

Soğan genel olarak iki yıllık bir bitkidir. Birinci yıl yumru, ikinci yılda tohum oluşur. 100 gr. Soğanda 1.2 gr. Protein, 0.1 gr. Yağ, 8.9 gr. Şekerli maddeler, 8 gr. Su, 12 gr. Kuru madde, 30 mg. Kalsiyum ve 42 kalori bulunur.

İKLİM İSTEKLERİ:

Bitkinin erken gelişme devresinde serin havaya gerek vardır. Baş bağlama ve başın büyümesi için sıcaklığın fazla olması şarttır. Erken gelişme devresinde ortalama sıcaklık 12,8 °C olmalıdır. Baş bağlamaya başladığı zaman 21 °C, başın olgunlaşması için 24-27 °C optimum sıcaklıklar istenir. Soğan bitkisi -8, -10 °C sıcaklıklara dayanır.

Gün uzunluğu istekleri çeşitlere göre değişir. Erkenci çeşitler 10-12 saat, geççi çeşitler için 13-15 saat gün uzunluğu gereksinimi vardır. Akdeniz sahil kesimi için sonbahar ekimi yapılan yerlerde kısa gün soğanları seçilmelidir.

TOPRAK İSTEKLERİ:

Yeterli düzeyde bitki besin maddesi içeren hafif topraklarda yetişir. Kumlu-tınlı topraklar yanında humusça zengin killi-

kumlu topraklarda iyi ürün alınır. En uygun toprak pH'sı 6-6,5'tur.

YETİŞTİRİLME TEKNİĞİ:

Soğan yetiştiriciliği üç şekilde yapılır.

- 1- Doğrudan tohum ekimi: aynı vegetasyon periyodunda 5-6 aylık bir dönemde başlar elde edilir.
- 2- Kısa (arpacık) ile yapılan yetiştiricilik: Bu çeşit yetiştiricilikte 1. yıl arpacıklar elde edilir. 2. yıl bu arpacıklar ekilerek baş elde edilir.
- 3- Fideyle yapılan yetiştiricilik: Süresi tohum ekimiyle olan yöntemle aynıdır. Aynı yıl baş elde edilir.

Ekonomik bakımdan en uygun yöntem doğrudan tohum ekimiyle olan yöntemdir. Makineli tarımı da uygundur. Bu yöntemle tarlada çok iyi toprak hazırlığı yapılması gerekir. Tarla sonbaharda 15-20 cm derinlikte işlenir. İşlemeden önce dekara 2-4 ton yanmış ahır gübresi atılır. Akdeniz bölgesi içi tohum ekim tarihi 15 ağustos'tan 15 ekime kadar olan dönemdir. Ekimden önce toprak tava gelir gelmez yüzlek işlenir. Toprak kültivatör, tırmık ile iyice parçalanır, sonra bastırılır ve tohum ekilir. Ekim sırasında 500 gr/da tohum kullanılır. Pnömatik mibzerle ise 200 gr/da tohum kullanılmaktadır. Ekim sırasında toprak sıcaklığının 10-12 °C olması gerekir. Bitki sıra aralığı 20-30 cm olmalıdır. Bitkiler 10 cm yüksekliğe geldiğinde sıra üzeri mesafeyi ayarlamak için elle seyreltme yapılır. Sıra üzeri mesafe 2-3 cm, iri çeşitlerde 5 cm olmalıdır. Yabancı otlara karşı da ilaçlı mücadele yapılmalıdır.

GÜBRELEME:

Dekardan 4-6 ton baş soğan alabilmek için dekara 15 kg saf azot, 10 kg saf fosfor, 15 kg saf potasyum gereklidir. Fosforun tümü, azot ile potasyumun 1/3'ü ekimde taban gübresi olarak verilir. Geriye kalan azot ve potasyumlu gübrelerin bir kısmı ekimden 1 ay sonra, diğer kısmı da baş oluşturma döneminde verilir. Gübrelemede azotun fazla kullanılması iriliği artırır. Ancak soğanın içi fazla azot kullanımında kof olur, dayanıklılığı azalır ve geççiliğe neden olur.

BAKIM İŞLERİ:

ÇAPALAMA:

Dikimden başlayarak 10-15 cm boydan sonra ot alma ve toprağı kabartma amacıyla 1. çapa yapılır. Bitkinin gelişme durumuna göre 3-4 çapa yapılabilir.

SULAMA:

Soğan yetiştiriciliğinde vegetasyon dönemi içinde yeterli yağış varsa (450-500 mm) sulamadan da yetiştirilebilir. Aksi halde sulama yapılmalıdır. En uygun sulama yöntemi yağmurlamadır. 1-2 sulama yeterlidir. Baş olgunlaştırma döneminde sulama yapılmamalıdır.

TAZE SOĞAN YETİŞTİRİCİLİĞİ:

Daha çok kısa ile yetiştiricilikte taze soğan elde edilir. Daha kısa sürede hasada ulaşılır. Aralık ve mesafeler 15-20 cm sıra arası 1-2 cm sıra üzeri olmalıdır.

HASAT:

TAZE SOĞANDA HASAT:

Soğanlar 1-2 cm çapını aldığı zaman sökülür. Üst yaprakları temizlenip kökleri yıkanır. Demetlenerek pazarlanır.

KURU SOĞANDA HASAT:

Hasattan 1-1,5 ay önce kuru maddenin artırılması için sulama kesilmelidir.

Soğanlar belli bir büyüklüğü alıp yaprakları sararmaya başladığı an üst kısmı kırılarak yatırılır. 15-20 gün sonra soğanların dış yaprakları tamamen kurur, soğanlar sökülüp çıkarılır. Toprak yüzünde 5-10 gün tutarak güneşte kurutulur. Soğanın sökülmesi elle çapa kullanılarak yapılır. Hasat edilen soğanların üst kuru sapları kopartılır. Turfanda pazarlanan soğanlarda kurutma yapılmaz.

SOĞANDAGÖRÜLEN HASTALIKLAR:

Mildiyö, soğan sürme hastalığı.

SOĞANDA GÖRÜLEN ZARARLILAR:

Soğan sineği, soğan sap nematodu.

Hastalık ve zararlılarla mücadelede daha geniş bilgi için İl ve İlçe Tarım Müdürlüklerine müracaat edilmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR:

- GÜNAY A.1983. Özel Sebze Yetiştiriciliği Cilt II,
A.Ü. Ziraat Fak.